

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 14
2020

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210
Redactieleden: Koos Nieuwenhuizen, Piet Pruijssers, Dieter Verbeek, Rien Visser, Netty Waarts

no. 1
januari

Van de redactie

Het nieuwe jaar is gestart. Voor u ligt weer een Kustersluik met allerlei informatie. U vindt informatie van het bestuur. Dus met aandacht lezen, zou ik zeggen.

Er zijn de gebruikelijke verslagen van de lezingen van de afgelopen maanden. Ik hoor mensen na een lezing weleens zeggen: 'Ik ben benieuwd hoe het verslag van deze avond er uit komt te zien. Want dat zal niet meevallen om dat op papier te krijgen.' Dat klopt! Het is niet altijd even gemakkelijk om zo'n verslag te maken. Maar u moet begrijpen dat het nooit om een woordelijk verslag gaat. De redactie doet een poging om de sfeer van de avond weer te geven. De ene keer is dat goed geslaagd, een andere keer wat minder. Maar dat is natuurlijk over de lezingen ook te zeggen.

Meestal is de inhoud van Het Kustersluik redelijk serieus. Maar in dit nummer moet u een paar verhalen met een knipoog lezen. Dat moet natuurlijk ook kunnen.

De redactie hoopt dat u dat ook kunt waarderen. Anders horen we het graag.

Naast veel leesgenot wenst de redactie u nog een voorspoedig en gezond nieuwjaar toe.

Rien Visser

Van de voorzitter

Namens het bestuur wil ik u allen een voorspoedig en gezond 2020 toewensen. Wij hopen dat het voor u en voor allen die u lief zijn, maar ook voor onze heemkundevereniging een mooi jaar zal worden.

Wij beginnen dit jaar met uitbreiding van de openstellingstijden van 'Ons Heem'. Na de opening van ons gebouw aan de Julianalaan hebben al veel mensen op donderdagmiddag een bezoek gebracht aan ons nieuwe onderkomen. Er is ons meermaals gevraagd naar een mogelijkheid om ook buiten werktijden ons gebouw te bezoeken. Tot nu toe is 'Ons Heem' alleen op donderdagmiddag geopend van 14.00-16.00 uur. Het bestuur heeft besloten om, m.i.v. januari 2020, daar

naast ook elke **eerste zaterdag van de maand** 's middags open te zijn, eveneens van 14.00-16.00 uur. Zo kunnen mensen die nog deelnemen aan het arbeidsproces en familieleden of vrienden van buiten Sprang-Capelle, ook een bezoek brengen aan 'Ons Heem' en de expositie en onze bibliotheek bezoeken. Loop dus gerust binnen met vragen, verhalen, etc. of loop zomaar even binnen om op uw gemak te kijken of te lezen. U bent van harte welkom!

De uitbreiding van de openstellingstijden betekent wel dat er nog leden nodig zijn om een aantal keren per jaar als 'toezichthouder/gastheer/gastvrouw' tijdens deze openingsuren aanwezig te zijn. Denk er eens over na. U draagt zo bij aan het functioneren van onze vereniging. Er heerst een gezellige sfeer en het kunnen interessante middagen zijn. U kunt zich hiervoor opgeven bij een van de bestuursleden of via secretaris@heemkundesprangcapelle.nl

Onze programmacommissie heeft de afgelopen maanden ook niet stil gezeten. U vindt het jaarprogramma 2020 bij deze editie van Het Kosterluik. Zij presenteren weer een mooi programma met sprekers en presentaties over gevarieerde en interessante onderwerpen. Hartelijk dank voor jullie inspanningen. Ook het excursieprogramma ziet er aantrekkelijk uit. Het brengt ons naar bijzondere plekken ver weg maar ook iets dichterbij (Amersfoort en Gilze-Rijen). Noteert u alle data alvast? In het kader van 75 jaar Bevrijding is onze vereniging nauw betrokken bij de Expositie '40-'45 die van 24 april tot 9 mei in het Huis van Waalwijk wordt gehouden. Hierin wordt op een bijzondere wijze aandacht besteed aan de bezettingsjaren en de bevrijding van Sprang-Capelle, Waalwijk en Waspik. Deze expositie is tot stand gekomen in samenwerking met de drie heemkundekringen uit de gemeente Waalwijk, het Streekarchief Langstraat Heusden en Altena, het Huis van Waalwijk en Kunstencentrum Waalwijk. De tentoonstelling is niet alleen voor volwassenen, maar nadrukkelijk ook voor kinderen van 10-14 jaar ingericht, met specifieke kinderverhalen en opdrachten. Alle scholen in de gemeente Waalwijk zijn hierover al benaderd en uitgenodigd voor klassikaal bezoek. Het verhaal moet verteld blijven worden: Vrijheid is niet vanzelfsprekend!
Graag ontmoeten wij u weer in 'Ons Heem' of bij onze lezingen!

Piet Pruijssers

Van de penningmeester

Contributie 2020

Vorig jaar heeft iedereen vlot de contributie betaald. Daarvoor hartelijk bedankt.

Een groot deel van de leden heeft al een incassomachtiging afgegeven. Eind januari, begin februari zal bij hen de contributie geïncasseerd worden.

Als u nog geen machtiging hebt afgegeven, ontvangt u bij dit Kosterluik de contributienota. Gelieve deze zo spoedig mogelijk te betalen.

Door het machtigingsformulier in te vullen en terug te sturen, krijgt ook u de € 1,00 korting op het lidmaatschapsgeld. Deze korting wordt dan automatisch verrekend.

Door ons te machtigen maakt u het voor uzelf en voor ons makkelijker en bent u nog voordeliger uit ook.

Hans van den Burg

Correctie van tekst in Bruggeske 2019, nr. 1

In het verhaal over schipper Marinus Kluijtenaar in Bruggeske 2019, nr.1 staat een onjuistheid vermeld op pag. 56, 2e kolom, 2e alinea, regel 8.

Hier staat vermeld:

'Het college van kerkrentmeesters van de hervormde gemeente van Capelle heeft in april van dit jaar de grafsteen laten ophalen.'

Dit moet zijn:

'In april van dit jaar heeft het begraafplaatsbeheer en adviesbureau PIËTAS B.V. van Gerrit Verhagen de oude, onleesbare grafsteen laten opknappen.'

Er is een errata inlegvelletje voorzien voor Bruggeske 2019, nr.1 en dit vindt u nu in het nieuwe Bruggeske. Verzoek is dit inlegvelletje in het betreffende Bruggeske 2019, nr.1 in te voegen, waardoor deze correctie op de juiste plaats bewaard blijft.

Machiel Nieuwenhuizen

Achter de Hoven

In ons dorp waren nogal wat zogenaamde kerkenpaden. Zondags op weg naar de kerk koos je niet de hoofdweg maar nam je een smal pad achter de tuintjes langs. Of anders gezegd 'achter den hof' langs. In een van de volgende Bruggeskes komt een verhaal over al die paadjes.

Ik ben op zoek naar verhalen over die kerkenpaadjes die vanaf de Dijkstraat richting de Tilburgseweg liepen.

U kunt mij mailen of bellen: j.nieuwenhuizen80@ziggo.nl of telefoon 0416-277386.

Ik neem dan contact met u op.

Koos Nieuwenhuizen

Verslag van de lezing op 22 oktober 2019 over 'De Beeldenstorm en Alva's Raad van Beroerten; het onstuimige begin van de Tachtigjarige Oorlog' door Sander Wassing

Het was al even na achten toen onze voorzitter de avond opende. Dit kwam omdat de spreker wat verlaat was, maar hij zou zijn verloren tijd ruimschoots inhalen na wat later zou blijken. Onze voorzitter Piet Pruijssers heette iedereen van harte welkom en begint met het droevige bericht dat na een kort ziekbed Ad van der Sanden is overleden in de leeftijd van 75 jaar. Ad was vanaf 2011 bestuurslid van de vereniging en zal in onze herinnering blijven als een rustige, integere en plichtsgetrouwe man, die zich op velerlei wijze heeft ingezet voor de heemkundevereniging. Wij wensen zijn vrouw en kinderen de kracht en sterkte toe om dit vrij plotselinge verlies van hun man en vader te kunnen verwerken. Dan volgt er een kort moment van stilte om Ad te gedenken.

De voorzitter bedankt eenieder nog voor zijn of haar belangstelling voor de opening van 'Ons Heem'. Hij vermeldt meteen daarbij dat degene die deze naam bedacht heeft liever anoniem wil blijven. Verder komt de lezing van 12 december aan de orde; die wordt in verband met de verbouwing van Zidewinde verschoven naar 3 december. Deze lezing zal over de rederij Thor gaan, eenieder wordt hiervoor van harte uitgenodigd.

Dan krijgt onze spreker Sander Wassing het woord. 'Een roodbebaarde warbol', zoals hij zichzelf beschrijft. Dit slaat meer op zijn lang, krullerig hoofdhaar dan op de inhoud van zijn hersenpan. Want in de twee uur die volgen neemt hij ons in r(g)euzenvaart mee door de gebeurtenissen rond de Beeldenstorm in de zestiende eeuw. De namen, jaartallen en gebeurtenissen vliegen ons om de oren. Het is een jonge, bevlogen spreker die freelance historicus is en op dit onderwerp is afgestu-

Executies door de Raad van Beroerten.

deerd. Als ik alles wat er vanavond gezegd is had moeten verwerken, waren daar minstens drie Bruggeskes uit voortgekomen. Dus ik beperk me maar tot de hoofdlijnen.

De Beeldenstorm begon in 1566 maar daar ging wat aan vooraf. Toen in 1555 koning Filips II zijn vader, koning Karel V opvolgde, wilde hij in heel zijn rijk het gezag centraliseren. Dus regeren in zijn lijn en opvattingen, waaronder ook zijn geloof: het katholicisme.

De Reformatie begon op gang te komen en trok veel aanhangers. In het begin waren er de volgelingen van Luther, daarna kwamen de wederdopers die iets fanatieker waren en meer aanhang kregen bij het gewone volk. En nog later Calvinijn. Dit was een doorn in het vrome, katholieke oog van Filips, die niet alleen de eenheid in zijn rijk wilde bewaren maar ook de geloofseenheid. Andere godsdiensten brachten alleen maar onrust. En hij had zijn handen ook vol om de Turken buiten zijn rijk te houden.

De Beeldenstorm ontstond niet vanuit het niets. Het jaar 1566 was sowieso al onrustig geweest. De aanleiding tot de vernieling van kerken en goederen was niet alleen de onderdrukking van de geloofsvrijheid. Ook de slechte economische omstandigheden, zoals mislukte oogsten en hoge belastingen speelden een rol, en daar had het gewone volk het meest onder te lijden. Verder werden protestantse gelovigen vervolgd en belemmerd in het belijden van hun geloof. Zij mochten geen kerken bouwen en konden daardoor alleen in de buitenlucht samenkomen. De rijkdom en de macht van de Rooms-Katholieke kerk was een doorn in het oog van de lutheranen en calvinisten en wederdopers, en al deze verschillende frustraties kwamen tot uiting in de Beeldenstorm.

De lage adel uit de Nederlanden hadden de handen ineengeslagen en was in opstand gekomen tegen het gezag van de katholieke Spanjaarden, die met hun inquisitie steeds meer protestanten, ketters in hun ogen, gingen vervolgen. Op 5 april 1566 boden zo'n tweehonderd edelen in Brussel een smeekschrift aan landvoogdes Margaretha van Parma aan. De landvoogdes, bang voor geweld, besloot de edelen uiteindelijk tegemoet te komen.

De vervolging van ketters hield hierdoor tijdelijk op. Het verhaal gaat dat toen de edelen bij Margaretha kwamen, zij aan een vertrouweling vroeg wie die mannen waren, ach dat zijn maar geuzen (bedelaars). Deze naam hebben toen die edelen als erenaam genomen. Toen de Spanjaarden merkten dat de hagenpreken – religieuze diensten in de openlucht - steeds meer (ge-

Hertog van Alva.

wapende) toehoorders trokken, moest er wat ondernomen worden. Koning Filips nam dit niet en stuurde Alva om orde op zaken te stellen.

Alva verving Margaretha van Parma als landvoogd en begon onmiddellijk na zijn aankomst in Brussel op 22 augustus 1567 weer met de vervolging en onderdrukking van de protestantse ketteren. Hij stelde een bijzonder gerechtshof in, de zogenaamde Raad van Beroerten. Dit gerechtshof werd door het volk al snel Bloedraad genoemd. Niet voor niets; naar schatting werden er 6.000 tot 8.000 protestanten door de Raad van Beroerten veroordeeld. De vervolgingen en vernielingen zoals hierboven beschreven, waren niet overal even heftig en kwamen in vele plaatsen, met name op het platteland, pas later op gang. In ons dorp was het in die tijd nog vrij rustig, zoals uit een kerkvisitatie van de bisschop aan de pastoor van Sprang en Loon op Zand bleek. Wat hier zoal vernield is, is niet bekend. Wel zijn toen alle fresco's in de Sprangse kerk overgeschilderd. De Beeldenstorm leidde indirect tot het uitbreken van de Tachtigjarige Oorlog en het ontstaan van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden.

Met het oog op het late tijdstip besluit Sander Wassing ietwat spijtig de avond; hij heeft nog lang niet alles kunnen zeggen en hoopt dat hij nog eens mag terugkomen. En hij prijst ook nog een boekwerkje van zijn hand aan.

Na een kort dankwoord gaat iedereen weer huiswaarts; de thuisblijvers hadden weer eens ongelijk gehad. Het was een zeer informatieve en bezielende maar ook een goedgevulde avond.

Dieter Verbeek

Overlijdensbericht

Wij werden op 20 november 2019 opgeschrikt door het plotseling overlijden van de heer Leon Baaten. Leon was voorzitter van de heemkundekring 'Op 't Goede Spoor' in Waspik en een drijvende kracht binnen onze regio op heemkundig gebied. Enkele weken voor zijn overlijden werd de indrukwekkende film 'Waspik in oorlogstijd' uitgebracht. Waarvan Leon voor het hele geschiedkundige script had gezorgd. Van zijn kennis, ervaring en motivatie mochten ook wij deelgenoot zijn in onze nauwe samenwerking bij diverse projecten binnen de gemeente Waalwijk. In november 2014 verzorgde Leon voor onze vereniging de lezing 'De gevolgen van de Eerste Wereldoorlog voor de inwoners van Sprang-Capelle'.

Ons medeleven gaat uit naar zijn echtgenote, zijn familie en vrienden. Wij wensen hun kracht en sterkte toe bij dit grote verlies.

Piet Pruijssers

Nieuwe aanwinsten

Van mevrouw P.H. van der Schans-de Jong uit de Irenestraat mochten we een grote hoeveelheid documenten en foto's in ontvangst nemen, afkomstig van haar overleden man Jo van der Schans. Nu ze gaat verhuizen, gunde ze de heemkundevereniging deze stukken.

We zijn daar heel blij mee. Heel, heel veel dank daarvoor!

De collectie omvat de volgende onderdelen:

- Een map met bouwtekeningen in A3 formaat, met foto's en tekst. Een uitgave van SHBO (Stichting Historisch Boerderijonderzoek) over landelijke bouwkunst in Noord-Brabant. Een zeer interessante uitgave met prachtige pentekeningen van Brabantse boerderijen, schuren, bakhuizen, detailleringen, etc. Allemaal elementen die ook in ons heem terug te vinden zijn.
- Een map met stukken of kopieën van stukken. Artikelen over allerlei onderwerpen, gebeurtenissen, etc.
- Een grote envelop met gegevens over de heemkundevereniging, en nog wat losse gegevens en foto's.
- Fotomap nr. 1 over 'Capelle, Hoge en Lage Zandschel van Toen en Nu'. Foto's van (soms verdwenen) gebouwen toen en nu.
- Fotomap nr. 2 over Vrijhoeve-Capelle en Kaatsheuvel. Foto's of reprofoto's van personen en gebouwen.
- Fotomap nr. 3 niet getiteld. Foto's van (soms verdwenen) gebouwen toen en nu in Sprang.

- Een kunststof doos vol met foto's, voornamelijk van gebouwen en straatbeelden uit de laatste tientallen jaren van de vorige eeuw.

Alles bij elkaar een hele stapel, zo'n 30 cm hoog. We hebben alles de 'collectie Van der Schans-de Jong' genoemd.

Bij het doorbladeren word je getroffen door de indrukwekkende hoeveelheid fotomateriaal (± 500

Het was eerst een boerderij en is later verbouwd voor burgemeesters, woning. Dat is het zelfde huis dat met dulleDinsdag is af gebrand. Het 2^e huis op de foto staat er nu voor in de plaats Beedhuisstraat 109.

stuks), deels voorzien van informatie. Beelden van zeg 1970 tot 2005 van gebouwen en landschappen. Verrassend is ook de nauwkeurige registratie van wat inmiddels verdwenen is en wat ervoor in de plaats is gekomen. Verder nog foto's van personen uit de omgeving van de familie. Medevrijwilliger Dieter Verbeek ontdekte bij het doorbladeren enkele onbekende foto's waarop zijn overgrootmoeder van moeders kant staat.

De fotomappen zijn inmiddels gescand. De rest volgt later.

De komende tijd gaan we de collectie vergelijken met wat we al in huis hebben. Dat betekent dat we gaan invoegen bij wat we al hebben, eventueel ontdebellen of omwisselen.

Alles wat nieuw voor ons is, gaan we omschrijven en toevoegen aan onze collectie.

Zo krijgen we een nog mooier beeld van ons werkgebied.

Op dit moment wordt volop gewerkt aan het nieuwe opbergsysteem van de fotocollectie en de documenten van de vereniging.

Dat dit alles monnikenwerk is zal duidelijk zijn. We werken er hard en ook secuur aan. Het duurt dus nog wel even voordat alles ontsloten is en op de website beschikbaar komt.

Jan Korpershoek

Verlag van de lezing over 'Rederij Thor' op 3 december 2019 door Cees Schuller

Voorzitter Piet Pruijssers opent de vergadering voor een volle zaal met een aantal opmerkingen. De naam van de spreker moet met een leesteken minder geschreven worden: geen Schüller, maar Schuller. En nog een belangrijke opmerking is dat 'Ons Heem' op elke eerste zaterdag van de maand open zal zijn. Vrijwilligers zijn nog steeds welkom.

Dan krijgt onze Thor-specialist het woord. Op een vriendelijke manier maakt hij duidelijk dat de foute schrijfwijze van zijn naam begrijpelijk is. Zijn familie kwam rond 1750 uit Zwitserland naar Brabant. En daarbij werd Heinrich Schüller vanwege zijn lief veranderd in Hendrik Schuller.

Cees is een echte hobbyist en hij wil ons vanavond meenemen op ontdekkingsreis door zijn interessegebied: rederij Thor.

In de tweede helft van de negentiende eeuw richtte Arie Smit de rederij op met de stoere naam Thor. Je bent snel klaar als je denkt dat die naam komt van de Noorse god Donar. Hij is ook de naamgever van onze donderdag. Cees maakt een mooie woordspeling op de naam: Tot Heil Onzer Rederij. De rederij onderhield een veerdienst tussen Rotterdam, Dordrecht, Willemstad, Geertruidenberg en Waalwijk. Bovendien werden veel tussenliggende plaatsen aangedaan als ze een eigen aanlegsteiger hadden.

In 1848 kwam koning Willem II per stoomschip naar Geertruidenberg. Per diligence ging het verder naar zijn lievelingsstad Tilburg. Maar in die stad heeft hij niet lang mogen genieten. Een jaar later overleed hij en ging weer op dezelfde manier terug naar Rotterdam.

Wij horen ook het verschil tussen kapitein, stuurman en roerganger. De kapitein of stuurman stond in de stuurhut in het midden van het schip. De roerganger stond echt achter op het schip met zijn roer

in de hand. Hij volgde de commando's van de stuurman op. Soms was het zo'n chaos aan boord dat een jongetje heen en weer moest lopen om de commando's over te brengen. Of dat nou altijd goed ging?

Uitvoerig worden we ingelicht over de nummering van de Thorschepen. Ze waren genummerd van I tot X, maar hadden daarnaast nog andere namen zoals 'Stad Geertruidenberg' of 'Waalwijk' of 'Willemstad'.

Er komen nogal wat foto's voorbij die genomen zijn op het Groothoofd in Dordrecht. Een markant punt waar de Merwede, de Noord en de Oude Maas bij elkaar komen. Deze plek is vergelijkbaar met de Lorelei in de Rijn. Altijd een fraaie foto met de Lorelei op de achtergrond.

Niet alleen mensen werden vervoerd maar er ging ook vee mee voor de diverse veemarkten onderweg. Dat maakt ook het verschil tussen eersteklas en tweedeklas reizen. Eersteklas reizigers verbleven ver van de plaatsen waar het vee stond. Dat vervoer van vee zorgt toch voor wat rimpels in de voorhoofden van de aanwezigen. Bij laagwater zien ze een groot hoogteverschil tussen het dek en de aanlegsteiger. En er werden niet alleen klingeiten vervoerd; ook gewoon paarden en koeien.

Op 9 januari 1905 gaat de Thor op Waalwijk varen. Zijn eindpunt is de haven bij de huidige Kerk aan de Haven. Veel fantasie wordt van ons gevraagd, want de haven is allang gedempt. We krijgen wel een mooie sfeerfoto te zien van een Thorschip met op de achtergrond de kerk.

Cees vertelt nog een droevig voorval uit 1921, waarbij kapitein Faro verdrinkt.

Deze veerdienst doet ook het Drongelse en Capelsche Veer aan.

In februari 1944 wordt Thor VI beschoten door een Engelse jager. Enkele bemanningsleden en vier passagiers overleven de aanval niet. Het stuurloze schip vaart met grote snelheid de wal op.

Na de oorlog komt het einde van de stoomveerdienst in zicht. Het vervoer wordt door bussen overgenomen.

Tijdens het vragenrondje aan het eind van de lezing weet iemand nog te vertellen dat haar moeder met de Thor vanuit Dussen in Dordrecht ging winkelen. Maar dat was wel om vier uur het bed uit om de boot van vijf uur te halen. De vraag bleef zweven of je dezelfde dag nog terug kon.

Een ander wijst erop dat er in Drongelen nog Thorhuisjes staan. Klopt, volgens Cees, daar verbleef het personeel van de veerdienst.

Fijntjes wijst een aanwezige op de verkeerde foto bij de aankondiging van de lezing. Daar staat niet de foto van een Thorschip bij, maar een foto van de Janny Hudy uit Woudrichem. 't Kan verkeren. Die websites van tegenwoordig!

We hebben veel over schepen gehoord. Ik had verwacht en gehoopt dat het ook vooral over de passagiers zou gaan. Maar toch een interessante avond!

Rien Visser

Uitslag van de prijsvraag bij de opening van 'Ons Heem'

Een van onze activiteiten op de openingsmiddag van 'Ons Heem' was de prijsvraag over de tien objecten in de vitrinekast en over de negen vliegtuigen in de expositie. Velen hebben een poging gewaagd. Opa's en oudere familieleden werden geraadpleegd, via mobieltjes werden foto's geappt naar hulptroepen die het wel zouden weten. Drie personen hadden 9½ goede antwoorden bij de objecten, maar bij de vliegtuigen werd uiteindelijk het verschil gemaakt. Angélique Tijbosch had acht van de negen vliegtuigtypes goed en werd daarmee overall-winnaar. Proficiat!

Zij heeft als prijs het onlangs verschenen boek 'Brabant Bevrijd' van auteur Henk van der Linden (ISBN 9789463387231) ontvangen. Dit boek geeft een indruk van wat zich bij de bevrijding van Brabant afspeelde. Aan de hand van dagboeken uit die tijd, opgeschreven op het moment dat het gebeurde of dankzij verhalen verteld door hen die erbij waren. Deze bijzondere bundel is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met Brabantse Heemkundekringen.

Miljeubewust

Een bijdrage van de dialectwerkgroep

Nou we zo mee de dialectgroep bezig zèn, wil ik toch wel ies ne keer wè verhòltjes vertellen wè ik vroeger meemòkte, es ik meej mun vleesmaandje nor de klaante hun vleës en speklappe moes brengen.

Zo moes ik op vrijdag aaltijd bij un huishaauwe zèèn woar ze un stuk of vijf kwaojong hadde. Wij, dun bakker, de gruunteboer, de kolenboer, ut verzekeringsmanneke en ikke kreege dan een sneejke broôd van een Fraans mikske meej een bietje goei bôtter en suiker. Wij moesse noameluk waachte op dieje meens die vrijdags om vijf uur meej zun lônzakske thuis kwaan. Wij kreege dan ammel wè geld en de rest wier op de lat geschreeve.

Mèr dan....dan moesse die keinder in de teil! Irst ging de klênste, die kreeg nog nun haandoek, dan de klênste op één nao en die wier meej ut hemd van dieje klênste afgedreugd, impesaant wier t'er nog een plonske wèrum wotter bijgegooid en ginge die vier keinder allemoal in hetzelfde sop, ze wiere meej grûne zeëp gewaase en ôk hullie hoare, ze glomme ès un spiegel en die voader zaat dan trots nor zun kroost te kijke. Die keinder kreege dan olienôtjes op ne kraant en un glòske van dieje prikkelliemenoaden en dan nor bed.

Dan dweilde die vrouw nog de keuke en de gang meej dè zeepsop en dan moes dieje meens dieje teil meej nôr buite slèpe, want dè was nog kustelijk sop om de stoep meej te schuure. Dè was nog ies miljeubewust es ge nôr de tijd van nou kèkt!

Henny Rijkers

Stamboom van Arie Both

Soms worden er door mensen hinderlijke fouten gemaakt. En dus ook weleens in Het Kosterluik. Op zich is dat niet erg. Er is altijd gelegenheid om het te corrigeren. Daarom stellen we reacties op wat er in Het Kosterluik staat op prijs.

In het vorige Kosterluik stond een verhaal over Arie Both en zijn hobby. Daar zaten wat hinderlijke fouten in die we op verzoek van Arie graag rechtzetten. Maar eerst ook excuses voor de fouten.

1. Aan het begin van het artikel stond een foto van een stamboom. Het is geen geborduurde stamboom, maar een voorbedrukte stamboom waar de namen in gekalligrafeerd zijn.
2. Niet de vrouw van Arie kwam uit Capelle, maar haar moeder.
3. Het mooie schilderij van de huisjes achter de kerk in Sprang is niet van Willem Chabot, maar van Bas Breedveld
4. En dan nog de ergste fout die we gemaakt hebben: Arie is niet ziek maar heeft wel een kwaal.

Koos Nieuwenhuizen

'Wollukse Praot'

Onlangs is het schitterende boek 'Wollukse Praot' uitgekomen. Yoïn van Spijk, adviseur van onze dialectgroep in Sprang-Capelle, is een van de samenstellers van dit boek. Yoïn schreef enkele jaren geleden een afstudeerscriptie over de veranderingen in het dialect in De Langstraat. Het boek laat de schoonheid van het Waalwijkse en de andere Langstraatdialecten zien. Wat begon als een woordenboek is tijdens de ontwikkeling uitgegroeid tot een veelzijdige reis door onze streektaal. Op de linker pagina's van 'Wollukse Praot' staan ruim duizend mooie dialectwoorden, zoals 'frutte' met zijn vertalingen 'knutselen', 'flansen', 'frunniken', 'pulken', 'proppen' en 'prutsen'. Elke vertaling wordt gevolgd door een smeugige voorbeeldzin, zoals: Wè zitte tòch ammel meej dieje wol te frutte?

Op de rechterpagina's komt het dialect nog verder tot leven met archieffoto's, spreekwoorden, gezegdes, humoristische tekeningen, cursiefjes en weetjes over de taal van Waalwijk. Er wordt onder andere verteld over het geslachtsonderscheid tussen 'oonze Cor' en 'oons Cor', over meervoudsvormen zoals koei, juin en schoén, en over de werkwoords-s in zegswijzen als grommes krijge, loôpes koome en erges gin omkijkes naar hebbe.

Achter in 'Wollukse Praot' komt de lezer van alles te weten over de achtergrond van het dialect in de Langstraat en vindt hij meer grammaticale uitleggingen en onderbouwingen. Kortom een verrassend boek. Van harte aanbevolen!

'Wollukse Praot' (176 pagina's, hardcover) is te koop bij The Read Shop in Waalwijk en bij Bruna in Kaatsheuvel.

Piet Pruijssers

Brabantse voorouders geven hun erfenis prijs

Doe je onderzoek naar je stamboom? Of wil je weten of je voorouders er warmpjes bijzaten? De komende tijd hoef je je niet te vervelen: het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in 's-Hertogenbosch heeft namelijk het archief, met daarin de memories van successie gescand en op de website gepubliceerd. Het

gaat om bijna 1.000 archiefdozen, met daarin 230.000 memories, samen wel 600.000 scans!

Wat zijn memories van successie?

Sinds het begin van de 19e eeuw moet in Nederland belasting betaald worden over een erfenis. Deze belasting heet het successierecht. Om te bepalen hoeveel er door de erfgenamen moet worden be-

taald aan successierechten, werd er na iemands overlijden een memorie van successie opgemaakt.

Daarin wordt beschreven waaruit de erfenis bestaat, wat de waarde ervan is en wie de erfgenamen zijn.

De memories bevatten gegevens als de naam van de overledene, de overlijdensdatum, namen, beroepen en woonplaatsen van erfgenamen, naam van de notaris en datum van het testament en een overzicht van het onroerend goed en de waarde van andere bezittingen, zoals de inboedel, handelswaaren en contant geld. Ook wordt aangegeven wat de verwantschap tussen de erfgenamen en de overledene is, zodat de memories van successie een prachtige informatiebron zijn voor genealogen.

De memories zijn op naam van de overledene te doorzoeken via de zoekmachine op personen:

www.bhic.nl/stamboom

Naast memories van successie (1818-1927) zijn ook de ordonnanties op de successiebelasting (1806-1817) gescand, de voorlopers van de memories. De memories die nu zijn gescand en gepubliceerd beslaan ongeveer de helft van wat het BHIC in huis heeft. Aan scanning van de andere helft wordt gewerkt. Deze laatste memories zijn al wél op naam doorzoekbaar, maar dus nog níet online te bekijken.

Rijk en arm

Een uitgebreide memorie werd opgemaakt na het overlijden van jonkheer mr. Joan de Jonge van Zwijnsbergen, bij leven kamerheer en jachtmeester van de koning. Hij overleed op 26 augustus 1881 op kasteel Zwijnsbergen in Helvoirt en liet een erfenis na die uiteindelijk een memorie van successie van meer dan 40 bladzijden zou opleveren. In het overzicht van zijn erfenis vinden we natuurlijk het kasteel (dat voor de helft zijn eigendom was), met stallen, koetshuis enz., diverse goederen gelegen in o.a. Helvoirt, Cromvoirt en Vught met huizen, weilanden, boomgaarden en een lusttuin, paarden en rijtuigen, maar ook een eikenhouten bank met drie rijen zitplaatsen in de kerk van de Gereformeerde Gemeente van Helvoirt, naast aandelen, obligaties en contanten. Uiteindelijk, na alles opgeteld en afgetrokken te hebben, moest aan successierechten alleen al fl. 2.043,50 en een halve cent worden betaald.

Maar de belastingontvanger had niet altijd zo'n complexe memorie op te maken (en successierechten te ontvangen!) De volgende memorie in het register betreft het overlijden van de weduwe Cornelia

Antonia van Lith, die niets achterliet dan haar vier kinderen. Zo geven de memories van successie een inblik in de vermogenspositie van onze voorouders.

Persbericht BHIC

Archeologische vondst

Het is niet altijd mooi weer in Nederland. Dat voelen we weleens aan 'den lijve'. Maar half november 1856 was het ook raak. Veel mensen, vooral kinderen, stonden aan de Capelse haven de goedheiligman op te wachten. Tegenwoordig zeggen we gewoon Sinterklaas. Zijn stoomboot had al moeite om het kanaal naar de haven goed te bevaren. Regelmatig dreigde het schip aan lagerwal te raken. Dat kwam door de uitzonderlijk harde wind, pal uit het westen. Maar uiteindelijk lukte het om de stoomboot af te meren aan de kade. Echter, het schip bleef deinen op de golven die deze wind veroorzaakte. En niet allen de wind zorgde voor een onvriendelijke ontvangst van Sinterklaas, ook de regen deed een duit in het zakje. De Sint had duidelijk moeite om aan wal te stappen. En, o ongeluk, de man raakte uit evenwicht en verloor zijn staf. Die dagen heeft hij zijn taak in Nederland volbracht zonder staf.

Het toeval wil dat een bekende archeoloog in een oud dagboek dit voorval gelezen had. Hij zag hierin een mooie kans om echt geschiedenis te schrijven. Met een duikersteam was de archeoloog op 17 november 2019 in de Capelse haven aanwezig. En niet zonder resultaat. Na lang zoeken door een heel team van duikers werd de oude staf uit 1856 in de modder ontdekt en boven water gehaald. Toevallig kwam die dag ook de Sint weer in de haven aan. Opgewacht door honderden kinderen, vergezeld van vaders, moeders, opa's en oma's.

De oude staf werd aan de burgemeester en Sinterklaas getoond. De burgemeester was zo rap om voor te stellen dat de staf een aantal maanden in 'Ons Heem' tentoongesteld zou worden. Anders zou de staf ongezien in de verzameling van de archeoloog beland zijn. De archeoloog ging hiermee akkoord.

Tot eind maart is de staf in 'Ons Heem' te bewonderen.

Koos Nieuwenhuizen

Nog meer nieuwe aanwinsten

Regelmatig krijgen we voorwerpen, foto's en documenten van u aangeboden met betrekking tot de geschiedenis van Sprang-Capelle, en daar zijn we blij mee. Want zo kunnen we onze collectie verder uitbreiden.

Het was de goede gewoonte om deze giften in Het Kustersluik te vermelden. Omdat de verhuizing en inrichting van het nieuwe pand veel aandacht vergde, is dat even in het slop geraakt. Vanaf nu willen we aan giften weer meer aandacht besteden. Behalve de in het vorige Kustersluik beschreven schenking van Arie Both, wil ik voor nog drie giften uw aandacht vragen.

Machiel Koenen woont in Breda maar komt uit Capelle. Hij was altijd al een verzamelaar, maar na zijn problemen met zijn gezondheid kon hij niet meer werken. Hij heeft toen veel tijd aan het verzamelen besteed. Hij wil nu van zijn verzameling af en heeft die ons in langdurige bruikleen aangeboden. Hij heeft veel foto's en voorwerpen uit Capelle, oorlogsartikelen, schoolplaten die op de lagere school gebruikt werden, gebruiksartikelen, enz., enz. Machiel bedankt.

Sjaak van der Schans is opgegroeid in de Besoijensestraat, nu de Jan de Rooijstraat. Hij was even oud als Jan de Rooij en was bevriend met hem. Direct na de bevrijding meldde Sjaak zich aan bij de Ordedienst (OD). Later werden die de Binnenlandse Strijdkrachten genoemd. Sjaak kreeg in die tijd, samen met Jan en onder andere Ad Rijken en Tjerk Hey, allerlei opdrachten van onze bevrijders en het voormalige verzet. Onder meer wachtlopen, gebouwen, bruggen en belangrijke kruispunten bewaken. Sjaak was een secuur iemand die na de oorlog bij Wildeman en Landis en Gyr ging werken. Gelukkig heeft hij veel dingen bewaard uit die oorlogstijd. Zijn dochters kwamen die spullen na zijn overlijden tegen, en zijn schoonzoon vond nu het moment om ons dit alles aan te bieden. Er zit een brief bij die Jan de Rooij naar hem schreef vanuit Duitsland, waar hij tewerkgesteld was. Ook is er een bedankbrief van

koningin Wilhelmina bij voor zijn inzet bij de Binnenlandse Strijdkrachten. Ook zijn toespraak bij de begrafenis van Jan de Rooij en de liturgie van de rouwdienst (de lijkdienst, zoals het er staat) zit erbij. Een brief van de Poolse commandant, een Ausweis en nog veel meer. In verband met de viering van 75 jaar Bevrijding, willen wij een artikel over dit onderwerp gaan schrijven. Familie Van der Schans uit Dieren: hartelijk bedankt.

Van Sander Sanders heeft onze vereniging twee bijzondere schenkingen gehad. De een is een pentekening van Wim Chabot, de broer van Hendrik Chabot. De pentekening is waarschijnlijk gemaakt in de periode 1965-1970. Hendrik en Wim Chabot waren volle neven van de moeder van Sander: Cornelia Bernarda van den Hoven. De moeder van de Chabots was Johanna Aantje van den Hoven.

Sander heeft onze vereniging ook een schilderij van Hendrik Chabot geschonken. Het is een portret van Ammerentia van Eersel. Deze vrouw was een nicht van Sanders oma. Zij overleed op 21 december 1911. Ze is maar 24 jaar geworden. Daarop is aan Hendrik Chabot gevraagd om een portret van haar te maken en dat heeft hij aan de hand van bijgaande foto gedaan.

Sander vertelt: *'Het schilderij moet kort na 1911 geschilderd zijn, en is zolang al in familiebezit, eerst bij mijn grootouders en ten slotte bij mij. Denk dat Hendrik dat in Rotterdam heeft geschilderd; mijn grootouders gingen daar dikwijls op bezoek. Dus Ammerentia was geen familie van Chabot, maar hij heeft dat in opdracht van mijn grootmoeder gemaakt naar aanleiding van het zeer jonge overlijden van haar.'*

Het Hendrik Chabotmuseum in Rotterdam wist niet van

het bestaan van dit schilderij. We gaan naar dit museum om het te laten zien en beoordelen.

Nog even terug naar de verhuizing. Bij een verhuizing komt van alles tevoorschijn, soms ook dingen waar we amper van wisten dat we ze hadden. Er zaten ook een aantal voorwerpen bij, waarvan we wel tien dezelfde hadden. En sommige waren in zo'n slechte staat dat we er niets meer mee konden doen. Vooral bij de boeken zat een aantal doublures. Helaas moesten we vaststellen dat veel van die boeken helemaal niet in onze bibliotheek thuishoren. Bijvoorbeeld (oorlogs-)romans, allerlei encyclopedieën, beschrijvingen van steden en streken uit het hele land. Ook realiseerden we ons dat we nog wel erg veel oude Bruggeskes op A5-formaat hebben. Dat alles willen we middels een soort rommelmarkt opruimen. U hoort hier t.z.t. meer over.

Koos Nieuwenhuizen.

Sinterklaas gebruikt onze heemkundevereniging

De een zal Sinterklaas uitbundig vieren en een ander laat hem de deur voorbijgaan. Maar onze Sint is toch een opmerkzaam man. Hij ziet niet alleen allerlei deugden en ondeugden van kinderen, maar hij let ook op volwassenen. Koos Nieuwenhuizen is dit jaar afgetreden als bestuurslid maar maakt nog steeds veel uren voor onze vereniging. Hij verblijft zelfs zoveel uren in 'Ons Heem' dat Sinterklaas en zijn Pieterbazen dat ook opgemerkt hebben. Het was zelfs zo opvallend, dat Sinterklaas hem als surprise een 'Ons Heem' cadeau gaf.

Het bijpassende gedicht was overduidelijk. Met een toepasselijke hint of hij niet beter in 'Ons Heem' kan gaan wonen. Een bijpassend ontwerp was als maquette bijgevoegd. Wij zijn benieuwd of Koos op de suggestie van de Sint ingaat.

Piet Pruijssers

Waar is dit en waar was dat?

Waar was dat?

Zo, deze keer was het wat gemakkelijker. Dat merk ik aan het aantal inzendingen. En dat is nou net de bedoeling dat er flink gepuzzeld wordt. Grappig is dat je kunt zien wie er allemaal bij de PLUS winkelt. Die mensen lopen niet met hun neus in de wind. Die kijken regelmatig naar de grond. Te begrijpen met al die opstaande randjes daar in de buurt. Oppassen dat je niet op je snufferd valt. Iedereen kan heel precies beschrijven waar dit putdeksel ligt. Henk van Oosterhout van de Vrouwkенсаvaartsestraat 31 uit Waspik is de winnaar deze keer. Hij beschrijft de plaats ook heel precies: achter het drinkwaterpunt op het Raadhuisplein. Het flesje wijn wordt thuisbezorgd.

Bij nader inzien vind ik het wel apart dat ons vorstenpaar op een putdeksel afgebeeld staat. In Thailand zou dat majesteitsschennis zijn. Maar gelukkig leven we in Nederland en moet dat kunnen.

Waar is dit?

Voor deze foto moet u naar Capelle. Normaal gesproken heb ik meestal voorwerpen die wat minder in het zicht zijn. Nu hoop ik dat ik iets gevonden heb wat toch wel in het oog valt.

Het is langs de doorgaande weg in Capelle Ik ben benieuwd.

Bel uw oplossing door naar de redactie van Het Kustersluik, p.a. Netty Waarts, tel. 0416-312210 of stuur een e-mailtje naar nwaarts@home.nl, onder vermelding van 'oplossing puzzel 14.1'.

En vergeet niet uw adres te vermelden.

Onder de goede oplossers wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers

Wie kent ze?

Het selecteren van een foto voor deze rubriek is altijd weer een lastige klus. Welke foto kies je? Het moet natuurlijk wel een onbekende foto zijn. En er mogen ook weer niet te veel mensen op staan. Dus deze keer hadden we gekozen voor een foto met een beperkt aantal mensen.

We zouden dan veel meer reacties krijgen, was het idee. Maar uit het geringe aantal leden dat de moeite had genomen om de namen in te sturen, blijkt dat het kennelijk toch lastig was. We hebben ca. 10 reacties gehad.

Niemand wist precies te vertellen wat deze mensen met elkaar verbond. In ieder geval geen familiefoto of een willekeurig groepje mensen. Men dacht aan een Oranjevereniging of een groepje mensen die uitstapjes voor de ouderen organiseerde. In het begin werden de senioren gewoon met een aantal auto's vervoerd; bovendien waren de kosten dan laag, maar toen het aantal liefhebbers voor een dagje uit steeds groter werd, ging men per bus.

Het juiste tijdstip wist ook niemand; gedacht werd aan eind jaren vijftig, begin zestig.

Van een viertal mensen werden geen of veel verschillende namen genoemd. Over een tiental namen ontstond al snel duidelijkheid.

Weet iemand - nu hij of zij de namen gelezen heeft - alsnog de juiste naam, laat het ons dan weten. Bij voorkeur uw reactie per e-mail, maar bellen mag natuurlijk ook: j.nieuwenhuizen80@ziggo.nl of telefoon 0416-277386.

1. Mevrouw Gerlach, doktersvrouw
2. Onzeker wie deze dame is: Van den Hoven, Jannie Timmermans?
3. Mevrouw Verhoeven-Blankers van de Hogevaart
4. Onzeker wie deze dame is: Catharina van Drongelen, Nel Paans, Van Sprundel?
5. Dirkje Schoondermark-Ockers
6. Mevrouw Poldervaart
7. Mijnheer Poldervaart (hoofd van de lagere school in Capelle)
8. Ina Kuiper; haar man was werkzaam op het gemeentehuis

9. Harrie Kommers
10. Truus Dancewicz-Treffers
11. Eef Mouthaan
12. Mevrouw Waverijn, notarisvrouw
13. Rie Molegraaf
14. Bien Vos

Iedereen bedankt voor de medewerking.

Koos Nieuwenhuizen

